قانون حفاظت در برابر اشعه

(مصوب ۱۳٦۸/۱/۲۱)

فصل اول _ كليات

ماده ۱- اهداف

با توجه به گسترش روز افزون كاربرد اشعه (پرتوها) در امور مختلف و ضرورت حفاظت كاركنان ، مردم ،نسلهاي آينده و محيط در برابر اثرات زيان آور اشعه ، مقررات ذيل تدوين گرديده است .

ماده ۲- تعاريف

۱- « اشعه » يا « پرتوها » شامل يون ساز و غير يون ساز ميباشد .

۲- « منابع مولد اشعه » به مواد پرتوزا (راديو اكتيو) اعم از طبيعي و يا مصنوعي و يا مواد و اشياء حاوي آن و يا دستگاهها و تأسيسات مولد اشعه اطلاق مي گردد .

۳- « كار با اشعه » هرگونه كار يا فعاليتي است كه در ارتباط با منابع مولد اشعه انجام ميشود .

٤- « واحد قانوني » در مفهوم « سازمان انرژي اتمي ايران » است .

۵- « شخص مسئول » شخص حقيقي است كه بربر آيين نامه مربوط واجد صلاحيت علمي و فني و شرايط لازم براي تصدي و نظارت بر كليه امور مربوط به كار با اشعه در محدوده پروانه مربوطه باشد .

٦- « مسؤل فيزيك بهداشت » شخص حقيقي است كه برابر آئين نامه مربوطه واجد صلاحيت علمي و فني و شرايط لازم براي تصدي مسئوليت حفاظت در برابر اشعه در محدوده پروانه مربوطه باشد .

ماده ۳- شمول مقررات

مقررات اين قانون شامل كليه امور به حفاظت در برابر اشعه در سطح كشور از جمله موارد زير مي باشد :

۱- منابع مولد اشعه

۲- كار با اشعه

۳- احداث ، تأسيس ، راه اندازي ، بهره برداري ، از كاراندازي و تصدي هر واحدي كه در آن كار با اشعه انجام شود .

٤- هرگونه فعاليت در رابطه با منابع مولد اشعه شامل واردات و صادرات ، ترخيص ، توزيع ، تهيه ، توليد ، ساخت ، تملك ، تحصيل ، اكتشاف ، استخراج ، حمل و نقل ، معاملات ، پيمانكاري ، نقل و انتقال ، كاربرد ويا پس ماندارى .

۵- حفاظت كاركنان ، مردم و نسلهاي آينده بطور كلي و محيط دربرابر اثرات زيان آور اشعه .

فصل دوم ـ پروانه و مسئوليتها

ماده ٤- انجام هرگونه فعاليت در ارتباط با موارد مندرج در بندهاي ۱،۲،۳ و ٤ از ماده ۳ ،غير از موارد مستثناء به موجب آئين نامه هاي مربوطه مستلزم اخذ پروانه كسب از واحد ذيربط و پروانه اشتغال از واحد قانوني ميباشد .

تبصره ـ مجوز كار با اشعه درمورد مؤسسات پزشكي صرفاً براي متخصصين گروه پزشكي توسط كمسيوني مركب از دو نفر متخصص امور حفاظت در برابر اشعه از واحد قانوني و دو نفركارشناس از وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشكي مورد بررسي و تأييد قرار گرفته است و از طرف واحد قانوني داده خواهد شد .

صدور پروانه نهايي تأسيس واحدكار با اشعه از سوي وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشكي خواهد بود .

ماده ٥- دارنده پروانه كسب مكلف است حداقل يك فرد واجد شرايط بعنوان شخص مسئول و يك فرد واجدشرايط بعنوان مسئول فيزيك بهداشت را به واحد قانوني معرفي تا پروانه اشتغال به نام آنان اخذ گردد .

تبصره ـ در موارد خاص (مانند واحد هاي تشخيصي بااشعه ايكس با فعاليت محدود) و طبق آيين نامه هاي مربوط ، مسئوليت شخص حقيقي دارنده پروانه كسب ، شخص مسئول و مسئول فيزيك بهداشت مي تواند تواماً به عهده يك يا دو شخص حقيقي واجد شرايط باشد .

ماده ٦- دارنده پروانه اشتغال مكلف است منحصراً در محل و در حدود و شرايط مندرج در پروانه و دستورالعملهاي مربوط فعاليت نمايد .

ماده ٧- هر گونه تغيير در وضعيت حقوقي دارنده پروانه كسب در ارتباط با منابع مولد اشعه و نيز هرگونه تغيير كمي و كيفي در ارتباط با منابع مزبور مستلزم اخذ مجوز از واحد قانوني است .

تبصره _ در خصوص مؤسسات پزشكي پس از اخذ مجوز از واحد قانوني صدور پروانه كار جديد از سوي وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشكي خواهد بود.

ماده٨ – دارندگان پروانه و يا قائم مقام قانوني آنها و نيز كليه افرادي كه به لحاظ وظيفه شغلي با منابع مولد اشعه در ارتباط مي باشند مكلفند موارد زير را بلافاصله به واحد قانوني اطلاع دهند .

١- تعليق و يا تعطيل بهره برداري از منابع مولد اشعه .

٢- مفقود شدن و يا سرقت منابع مولد اشعه .

٣- هرگونه حادثه ،اخلال ، عيب و يا تغييرات در رابطه با منابع مولد اشعه كه احتمال افزايش مخاطرات بالقوه پرتوگيري افراد را در برداشته باشد .

٤- سوانح پرتوگيري و نيز پرتوگيري مشكوك افراد .

ماده ٩- كليه افرادي كه با كار با اشعه گمارده مي شوند بايد تحت معاينات و آزمايشهاي پزشكي لازم قبل و بعد از استخدام و به صورت دوره اي طبق آيين نامه مربوط قرار گرفته و مدارك لازم را در اختيار واحد قانوني قرار دهند .

ماده ١٠- گماردن افراد زير به كار با اشعه ممنوع است :

١- افراد كمتر از ١٨ سال سن غير از موارد مستثني بموجب آيين نامه مربوط .

٢- افرادي كه در نتيجه آزمايشهاي پزشكي مورد تأييد واحد قانوني كار با اشعه براي سلامتي آنان زيان آور تشخيص داده شده باشد .

ماده ١١- در انجام هر گونه فعاليت مربوط به موارد مندرج در ماده ٣ دارنده پروانه كسب شخص مسوول و مسوول فيزيك بهداشت مكلفند :

١- كليه مقررات ، استانداردها ، آيين نامه ها و دستورالعملهاي حفاظت در برابر اشعه را رعايت نمايند .

۲- کليه تدابير و تجهيزات حفاظتي لازم را طبق مقررات مربوط پيش بيني ، تأمين و به اجراء در آورند .

۳- از پرتودهي غير ضروري اجتناب نمايند .

ماده ۱۲- کليه افرادي که به کار با اشعه اشتغال دارند مکلفند و سائل حفاظت در برابر اشعه پيش بيني شده را شخصاً بکار گرفته و مقررات و دستورالعملهاي مربوط رابه اجراء در آورند .

فصل سوم _ نظارت و بازرسي

ماده ۱۳_ واحد قانوني در جهت حسن اجراي مقررات اين قانون ، نظارت بر کليه امور مندرج در ماده ۳ اين قانون و بازرسي در زمينه هاي مزبور را بعهد دارد .

ماده ١٤- دارنده پروانه کسب ، شخص مسئول فيزيك بهداشت مکلفند توصيه ها و دستورالعملهاي ابلاغ شده توسط واحد قانوني و بازرسين مربوطه را به اجرا در آورند .

ماده ١٥- در موردي که اجراي امور مربوطه به مفاد ماده ١٤ و يا حفاظت افراد مکلفند بهاء خدمات ارائه شده را طبق تعرفه در آيين نامه مربوطه به حساب خزانه داري کل واريز نمايند .

تبصره _ در مورد مؤسسات پزشکي که منجر به صرف هزينه يا ارائه خدمات توسط وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکي مي شود آيين نامه مربوطه توسط وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکي تهيه مي گردد .

ماده ١٦- دارنده پروانه ويا هر شخصي که بنحوي از انحاء منابع مولد اشعه را برابر مفاد اين قانون در اختيار و يا تحت نظر داشته و يا بعنوان شخص مسئول و يا مسوول فيزيك بهداشت انجام وظيفه نمايد مکلف است در حوزه فعاليت شغلي خود تسهيلات لازم براي اعمال نظارت و بازرسي واحد قانوني را فراهم نموده و اطلاعات و مدارك مورد نياز را در اختيار واحد قانوني قرار دهد .

ماده ۱۷- واحد قانوني مکلف است در اجراي مقررات اين قانون ، در صورت وقوف بر وجود اشکالات يا تخلفاتي در کار با اشعه يا بهره برداري از منابع مولد اشعه پس از ابلاغ کتبي مدت دار به وزارت ويا مؤسسه مربوط عدم رعايت توصيه ها ، دستور توقف ويا تعطيل بهره برداري از منابع مربوط را صادر نموده و يا پروانه صادره را لغو نمايد و در صورت لزوم با اخذ مجوز لازم از مراجع ذيصلاح اقدام به لاك و مهر آن بنمايد .

فصل چهارم _ جرائم و مجازات ها

ماده ۱۸- موارد زير جرم محسوب و مرتکب حسب مورد با رعايت شرايط و امکانات خاطي و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأديب از وعظ و توبيخ و تهديد و درجات تغزير به مجازات مشروحه ذيل محکوم خواهد شد :

۱- عدم استفاده از وسائل حفاظتي پيش بيني شده و همچنين عدم رعايت دستورالعملهاي حفاظتي توسط کارکنان با اشعه جرم محسوب و متخلف به جريمه نقدي از ده هزار ريال تا صد و پنجاه هزار ريال محکوم خواهد شد .

۲- گمـاردن افـراد بـدون انجـام آزمـايش هـاي پزشـكي لازم قبـل از اسـخدام و يـا بـدون مراقبهـا و آزمايشـهاي دوره اي پزشـكي در مـدت اشـتغال بكـار بـا اشـعه جـرم محسـوب و مختلـف بـه جريمـه نقـدي از ده هزار ريال تا صد هزار ريال محكوم خواهد شد .

۳- گماردن افرادي بكار بـا اشـعه كـه بموجـب مـاده ۱۰ ايـن قـانون كـار بـا اشـعه بـراي آنـان ممنـوع اعـلام شـده است جرم محسوب و متخلف به جريمه نقدي از سي هزار ريال تا يك ميليون ريال محكوم خواهد شد.

٤- كوتـاهي در اعـلام مـوارد مـذكور در مـواد ۷ ، ۸ و ۹ ايـن قـانون توسـط اشـخاص نـامبرده در مـوارد يـاد شده جرم محسوب و متلخف به جريمه نقدي از سي هزار ريال تا دو ميليون ريال محكوم خواهد شد .

۵- متخلف موارد زيـر بـه جـزاي نقـدي از سـي هـزار ريـال تـا پـنج ميليـون ريـال و يـا بـه حـبس تعزيـري ازيـك ماه تا شش ماه و يا به هر دو مجازات محكوم خواهد شد :

الـف _ بهـره بـرداري از منـابع مولـد اشـعه و يـا كـار بـا اشـعه بـدون اتخـاذ تـدابير حفـاظتي و تـدارك تجهيـزات حفاظتي توصيه شده توسط واحد قانوني .

ب _ بهـره بـرداري از منـابع مولـد اشـعه و يـا كـار بـا اشـعه بـدون نظـارت شـخص مسـؤول و مسـؤول فيزيـك بهداشت .

ج – اخـلال در امـر نظـارت و بازرسـي واحـد قـانوني و نـدادن اطلاعـات لازم يـا ارائـه اطلاعـات نـاقص و يـا كـاذب به واحد قانوني و نيز هر اقدامي كه موجب انحراف تشخيص واحد قانوني گردد .

٦- ايجـاد اخـتلال در كـار بـا اشـعه و يـا منـابع مولـد اشـعه جـرم محسـوب و متخلـف بـه جـزاي نقـدي از پانصـد هزار تا پـانزده ميليـون ريـال حـبس تعزيـري از يكمـاه تـا سـه سـال و يـا بـه هـر دو مجـازات محكـوم خواهـد شـد .

۷- عـدم رعايـت حـدود و شـرايط مقـرر در پروانـه يـا تغييـر درشـرايط مزبـور جـرم محسـوب و متخلـف بـه مجازات نقدي از يك ميليـون ريـال تـا پـنج ميليـون ريـال بـه حـبس تعزيـري از شـش مـاه تـا دو سـال و يـا هـر دو مجازات محكوم خواهد شد .

۸- نداشـتن پروانـه معتبـر در مـواردي كـه بموجـب مـاده ٤ ايـن قـانون داشـتن پروانـه الزامـي اعـلام گرديـده اسـت جـرم محسـوب و متخلـف بـه مجـازات نقـدي از يـك ميليـون ريـال تـا ده ميليـون ريـال و يـا بـه حـبس تعزيري از شش ماه تا سه سال و يا به هر دو مجازات محكوم خواهد شد .

۹- بهـره بـرداري از منـابع مولـد اشـعه كـه توسـط واحـد قـانوني بنحـوي ممنـوع اعـلام شـده اسـت جـرم محسـوب مـي شـود و متخلـف بـه مجـازات نقـدي از يـك ميليـون ريـال تـا پـانزده ميليـون ريـال و يـا بـه حـبس تعزيري از شش ماه تا سه سال ويا به هر دو مجازات محكوم خواهد شد .

مـاده ۱۹- در مواردیكـه جـرائم موضـوع ايـن قـانون بـه لحـاظ انطبـاق بـا عنـاوين قـانوني ديگـر مسـتلزم مجـازات شديدتر باشد مقررات قانون مجازات اشد درباره مرتكب اعمال خواهد شد .

فصل پنجم _ مقررات ويژه

ماده ۲۰ _ به افـرادي كـه بطورمسـتمر بـه كـار بـا اشـعه اشـتغال داشـته باشـند ، مزايـاي زيـر بـر مبنـاي مقـدار و شـرايط بالقوه پرتودهي محيط كار به تشخيص واحد قانوني و طبق آيين نامه مربوطه تعلق گيرد :

۱- کاهش ساعات کار هفتگي تا ميزان ۲۵% ساعات کار مقرر براي ساير کارکنان .

۲- افزايش ميزان مرخصي استحقاقي ساليانه تا يکماه در سال براي مدت اشتغال به کار با اشعه . استفاده از مرخصي استحقاقي ساليانه در اين گونه موارد در طول هر سال اجباري است .

۳- افزايش مدت خدمت مورد قبول تا يکسال به ازاء هر يکسال کار با اشعه . حداکثر اين افزايش تا ده سال و منحصراً از نظر باز خريد ، بازنشستگي ، از کار افتادگي تعيين حقوق وظيفه قابل احتساب مي باشد .

٤- پرداخت تا پنجاه درصد حقوق و مزايا بعنوان فوق العاده کار با اشعه .

تبصره _ در مورد بند ۲ اين ماده بجاي استفاده از مرخصي ، فرد ذينفع مي تواند درخواست اشتغال در محلي غير از محيط کار با اشعه بنمايد .

ماده ۲۱- وزارتخانه ها ، نهادهاي انقلاب اسلامي ، مؤسسات ، سازمانها و شرکتهاي دولتي و يا وابسته به دولت و مؤسساتي که شمول قانون بر آنهلا مستلزم ذکر نام است و نيز کليه مأمورين انتظامي موظفند در اجراي اين قانون با واحد قانوني همکاري نمايند .

ماده ۲۲- واحد قانوني مسئوليت حسن اجراي مقررات اين قانون را بعهده داشته و مکلف است با بکار گماردن متخصصين واجد صلاحيت علمي و فني و از طريق تهيه و تدوين ضوابط ، مقررات ، استانداردها و دستورالعملهاي لازم و بکارگيري امکانات تخصصي ، آموزش و پژوهش و ارائه خدمات در سطح علمي پيشرفته روز تدابير مقتضي را اتخاذ نمايد .

ماده ۲۳- اين قانون از تاريخ تصويب لازم الاجراء مي باشد و از تاريخ مزبور کليه قوانين و مقررات مغاير لغو و کان لم يکن تلقي مي گردد . دولت مکلف است آيين نامه هاي مربوط را بر اساس پيشنهاد واحد قانوني تصويب و جهت اجراء ابلاغ نمايد . کليه اشخاص حقيقي و حقوقي مشمول اين قانون مکلفند حداکثر ظرف شش ماه از تاريخ اجراي قانون وضعيت خود را با مقررات آن منطبق نمايند .

تبصره_ در خصوص مؤسسات پزشکي کشور آيين نامه اي مربوطه توسط وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکي و واحد قانوني تهيه و تدوين و پس از تصويب هيأت وزيران قابل اجرا خواهد شد.

قانون فوق مشتمل بر بيست و سه ماده و شش تبصره در جلسه علني روز يکشنبه مجلس مورخ بيستم فروردين ماه يکهزار و سيصد و شصت و هشت مجلس شوراي اسلامي تصويب و در تاريخ ۱۳٦۸/۱/۳۰ به تأييد شوراي نگهبان رسيده است .